

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมือง
ของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*

BUDDHADHAMMA APPLICATION TO PROMOTE POLITICAL STRENGTH OF
THE POK ARUN COMMUNITY IN BANGKOK YAI DISTRICT BANGKOK

พระมหาสุธินันท์ สุทธินนท์, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, สุรพล สุธะพรหม
Phramaha Suthinanuddhinnanto, Vacharin Chansilp, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: suthinanthphengsida@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ วิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.23$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.470^{**}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร หลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1. ด้านเมตตากรรม การกระทำดีต่อกัน 2. ด้านเมตตาวัจกรรม การพูดดีต่อ 3. ด้านเมตตาโมกรรม การเคารพในความคิดผู้อื่น 4. ด้านสาธารณโภคี การแบ่งปันกัน 5. ด้านศีลสามัญญตา การรักษาระเบียบวินัย ทั้ง 6 ด้านทวิฏฐสามัญญตา มีความเห็นที่ตรงร่วมกัน เป็นการประยุกต์ใช้หลัก

*Received September 2, 2025; Revised September 17, 2025; Accepted October 5, 2025

สารานียธรรม 6 คือ การเปลี่ยนจากแนวคิดสู่การลงมือทำอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่แล้ว นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนในที่สุด

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักพุทธธรรม; ความเข้มแข็งทางการเมือง

Abstract

Objectives of this research article were as follows: 1. To study the level of political strength of Praka Arun community, Bangkok Yai District, Bangkok Metropolis; 2. To study the relationship between Saraniyadhamma principles and political strength of Praka Arun community; and 3. To present the application of Buddhist principles to promote political strength of Praka Arun community. The research methodology was the mixed-methods. Quantitative research collected data from a sample of 300 people using a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. Qualitative research, data were collected using in-depth interviews with 9 key informants. Data were analyzed by descriptive content interpretation.

The research results were found that: 1. The overall political strength of Praka Arun community, Bangkok Yai District, Bangkok was at a moderate level ($\bar{X}=3.23$). 2. The relationship between the 6 Saraniyadhamma principles and the political strength of Praka Arun community, Bangkok Yai District, Bangkok Metropolis was at a moderate level ($r=0.470^{**}$) with significant positive relationship at the 0.01 level, so the set research hypothesis was accepted. 3. The application of Buddhist principles to promote the political strength of Praka Arun community, Bangkok Yai District, Bangkok Metropolis was the 6 Saraniyadhamma principles consisting of 1. Mettakayakamma, doing good deeds to each other 2. Mettavacikamma, speaking kindly to others 3. Mettamanokamma, respecting others' ideas 4. Satharanabogi, sharing with each other 5. Silasamanyata, maintaining discipline. All 6 aspects of Saraniyadhamma principles, Ditthi samanyata, having good opinions, was the application of the 6 Saraniyadhamma principles, which was a systematic shift from ideas to action to address the political weaknesses of the Praka Arun community, enabling it to utilize its existing economic and social strengths. Ultimately leading to the development of strong and sustainable communities.

Keywords: Application; Buddhist Principles; Political Strength

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนไว้ว่า บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม รวมถึงจารีตประเพณีที่ดำรงอยู่ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ บุคคลและชุมชนสามารถจัดการ ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อยื่นข้อเสนอนะต่อนหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการให้ดำเนินการในสิ่งที่ประโยชน์ต่อชุมชนหรือประชาชน หรือการขอให้งดเว้นการดำเนินการที่อาจกระทบต่อความสงบสุข โดยรัฐต้องเร่งพิจารณาและเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดตั้งระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อประโยชน์ร่วมกัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การเมืองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน เพราะเป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ในหลายชุมชนของกรุงเทพฯ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังคงเผชิญข้อจำกัด ทั้งจากการขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ความไม่ต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และการขาดกลไกสนับสนุนที่ชัดเจน (พรชัย เทพปัญญา, 2562)

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนเป็นภารกิจสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนได้ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนในฐานะพลเมือง พัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และสร้างความโปร่งใสระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม (Almond, & Verba, 1963) ชุมชนปรกอรุณเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนเมืองที่มีความหลากหลายด้านอาชีพ รายได้และพื้นฐานทางสังคม ทำให้ความคิดเห็นและความสนใจในประเด็นสาธารณะแตกต่างกัน ส่งผลต่อความยากลำบากในการรวมพลังเพื่อมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความเชื่อมั่นต่อกลไกท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะจึงจำกัด ส่งผลให้เสียงของประชาชนไม่สะท้อนเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจอย่างแท้จริง นอกจากนี้ชุมชนยังเผชิญปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิต เช่น ความแออัด ความสะอาดและการจัดการขยะ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็งเพื่อแก้ไขอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตบางกอกใหญ่, 2565)

หลักสารานิยมธรรม 6 ประกอบด้วย 1. เมตตาทายกรรม การกระทำดีต่อกัน 2. เมตตาวัจกรรม การพูดดีต่อกัน 3. เมตตาโมกกรรม การเคารพในความคิดผู้อื่น 4. สาธารณโภคี การแบ่งปันกัน 5. สีลสามัญญตา การรักษาระเบียบวินัย และ 6. ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นที่ดีงามร่วมกัน ช่วยสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในชุมชนเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างพื้นฐานที่

มันคงให้ประชาชนกล้าแสดงออก มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และร่วมกันผลักดันชุมชนปรกอรุณให้เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนจึงเป็นภารกิจสำคัญทั้งในการสร้างความตระหนักรู้สิทธิหน้าที่ เสริมศักยภาพการมีส่วนร่วม และสร้างความปลอดภัยระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 สามารถช่วยสร้างความสามัคคี ความเข้าใจ และความมั่นคงทางสังคม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนปรกอรุณให้เข้มแข็ง ยั่งยืน และเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป ในชุมชนปรกอรุณเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,195 คน (สำนักงานเขตบางกอกใหญ่, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกจากประชากรโดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ได้จำนวน 300 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง จำนวน 9 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตามหลัก

สารานุกรม 6 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสร้างจาก วัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนในชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 300 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน ผ่านการ สัมภาษณ์เชิงลึก โดยขอความอนุเคราะห์ผ่านหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตร มหาบัณฑิตถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนาเพื่อ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยวิธีการของเพียร์สัน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.30	0.75	ปานกลาง
2. ด้านการเมือง	3.19	0.76	ปานกลาง
3. ด้านสังคมวัฒนธรรม	3.22	0.62	ปานกลาง
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.21	0.67	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.23	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.23$, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.30$, S.D.=0.75) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ($\bar{X}=3.22$, S.D.=0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการเมือง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.76)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรมกับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชน
ปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรมกับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชน

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ความเข้มแข็งของชุมชนปรก อรุณในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร	ตัวแปรตาม			
			1. ด้านเศรษฐกิจ	2. ด้านการเมือง	3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4. ด้านสิ่งแวดล้อม
หลักสราณียธรรม	0.470**		0.385**	0.348**	0.495**	0.260**
1. ด้านเมตตากรุณา						
การกระทำดีต่อกัน	0.294**		0.283**	0.250**	0.265**	0.099**
2. ด้านเมตตาวชิกรรม						
การพูดดีต่อกัน	0.231**		0.082	0.150**	0.308**	0.196**
3. ด้านเมตตาโมกกรรม						
การเคารพในความคิดผู้อื่น	0.295**		0.221**	0.207**	0.252**	0.243**
4. ด้านสาธารณโภคี						
การแบ่งปันกัน	0.289**		0.324**	0.211**	0.232**	0.113*
5. ด้านศีลสามัญญตา						
การรักษาระเบียบวินัย	0.363**		0.187**	0.279**	0.488**	0.191**
6. ด้านทฎฐิสามัญญตา						
มีความเห็นที่ติงามร่วมกัน	0.322**		0.275**	0.234**	0.347**	0.143*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรม 6 กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม ความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.470^{**}$)

หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.385^{**}$)

หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.348^{**}$)

หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.495^{**}$)

หลักสารานุกรม 6 โดยภาพรวม กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.260^{**}$)

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การนำหลักสารานุกรม 6 มาใช้ในการดำเนินงานทางการเมืองและสังคมของชุมชน ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำกับประชาชน และลดความขัดแย้งภายในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักเมตตาการุณยธรรมและเมตตาวิจิตรธรรม มีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความเข้าใจร่วมกัน ขณะที่ เมตตาโมกขธรรม ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและเปิดพื้นที่สนทนาอย่างสร้างสรรค์ ในส่วนของสาธารณโภคี และศีลสามัญญตา มีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือของประชาชนในการจัดการทรัพยากรส่วนรวมและการแก้ไขปัญหาสาธารณะอย่างมีระบบและโปร่งใส ส่วนทิวาสัมมัญญา ช่วยหล่อหลอมให้เกิดความเห็นร่วมในประเด็นสำคัญของชุมชน ทำให้การตัดสินใจทางการเมืองและสังคมมีทิศทางเดียวกันมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมา คือ ด้านสังคมวัฒนธรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีต้นทุนที่ดีในด้านเศรษฐกิจและสังคมแต่ยังต้องพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการทางการเมืองที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานของสาวิตรี พินทรากุล และพระครูโสภณกิตติบัณฑิต (บุญเสริม กิตติวัฒน์) (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.34$, $S.D.=0.31$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถกร จินโสตา และสายัณห์ อินันใจ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาล ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$) รองลงมา ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปาน

กลาง ($\bar{X}=3.43$) และด้านการบริการสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28$) จึงยอมรับสมมติฐาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณียธรรม 6 กับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.470^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนมีความเข้าใจในหลักสารณียธรรม 6 สะท้อนว่า การที่ชาวบ้านเข้าใจในหลักสารณียธรรม 6 มีส่วนช่วยยกระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณในมิติต่าง ๆ มีการสร้างความไว้วางใจและลดความขัดแย้ง สร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างคนในชุมชน เมื่อผู้คนมีทัศนคติที่ดีต่อกันและปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นมิตร ความขัดแย้งทางการเมืองก็จะลดลง ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อมีการแบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและมีกฎกติกาที่ทุกคนยอมรับร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาหอนอทราย รตนเมธี และสายัณห์ อินันใจ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชนบ้านดงตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณียธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชนบ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r=0.470^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานและสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพจน์ อดดี และสมจิต ขอนวงศ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ผลวิเคราะห์พบว่าหลักอภิธานียธรรม 7 มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง ($r=0.488$) จึงยอมรับสมมติฐาน

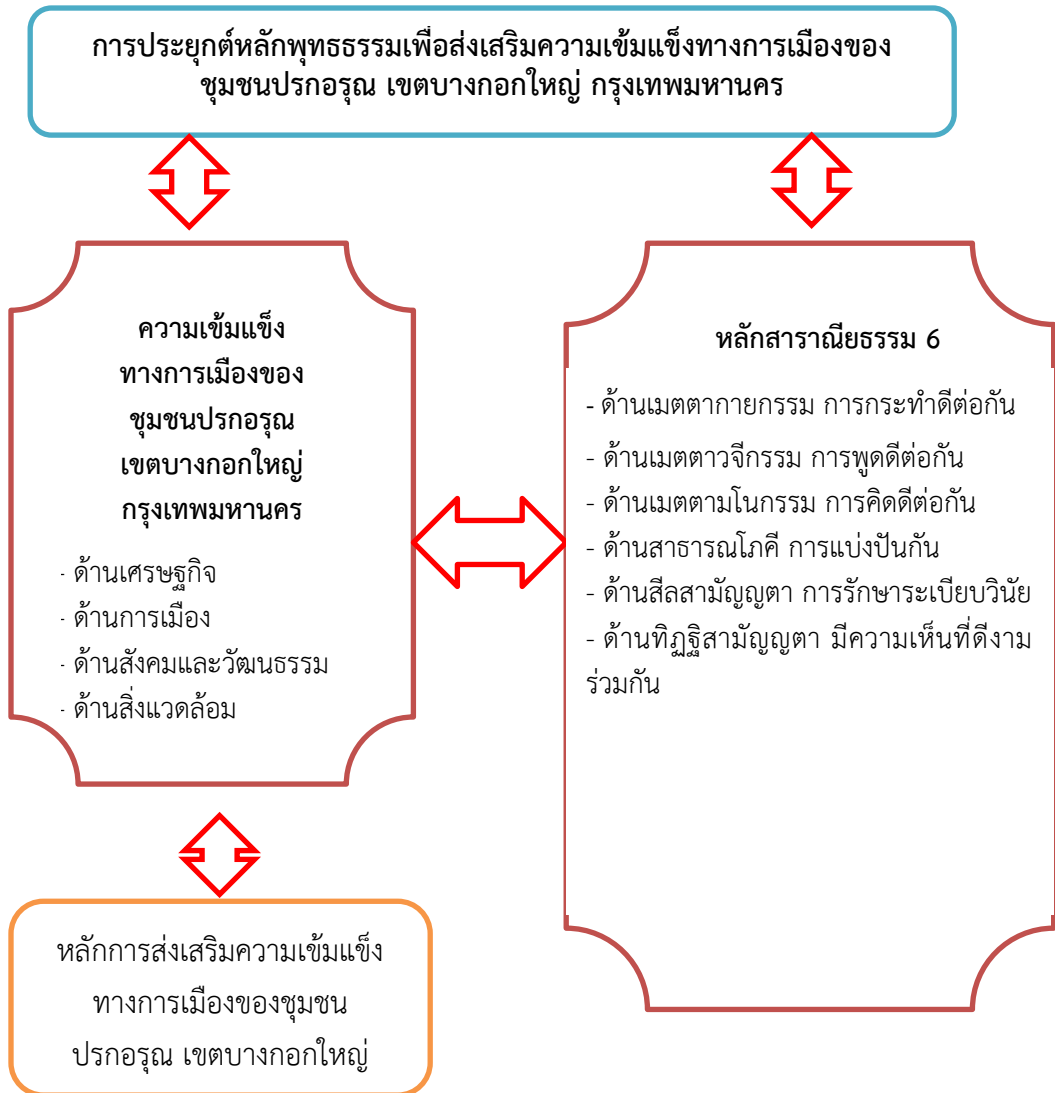
3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของความปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสารณียธรรม 6 ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ โดยเมตตาการุณกรรมและเมตตาวิจิตรกรรมลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจ เมตตาโมกขกรรมส่งเสริมการเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย ส่วนสาธารณโภคีและศีลสามัญญตาช่วยให้ชุมชนร่วมมือกันจัดการทรัพยากรและปัญหาสาธารณะอย่างมีระบบ ขณะที่ทฎฐิสามัญญตาสร้างความเห็นร่วมในประเด็นสำคัญ หลักพุทธธรรมไม่เพียงเป็นแนวคิดเชิงนามธรรม แต่สามารถนำมาปฏิบัติจริงเพื่อแก้ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ชุมชนก้าวสู่การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ โปร่งใส และยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูขันติธรรมธาริ (วิเชียร วงษ์ยาแดง) และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง

นครนายก ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอการบูรณาการการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครนายก ได้แก่ 1. เมตตาทายกรรม ทำความดีต่อกัน การช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน แสดงความเคารพ ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายผู้อื่น 2. เมตตาจริกรรม พุดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีเหตุผลยึดหลักการพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบของวัด เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญ พุดแต่สิ่งที่ดีงาม 3. เมตตา มโนกรรม คิดดี การมองกันในแง่ดี การมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน แสดงความรักและเมตตา ปราศจากอคติหรือความโกรธเคือง พร้อมมุ่งช่วยเหลือผู้อื่น 4. สาธารณโภคิตา รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเสมอภาคต่อกัน 5. สีลสามัญญตา ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบของวัด หรือคณะสงฆ์ และ 6. ทิฐุสามัญญตา มีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัด การทำงานเป็นทีมเพื่อลดความขัดแย้ง และสอดคล้องกับพระใบฎีกาบุญส่ง บุญญาโก และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอการบูรณาการการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี เน้นการปฏิบัติ คิด และพูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน การช่วยเหลือและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม เคารพสิทธิ เสรีภาพและความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติอย่างเสมอภาคทั้งทางกาย วาจา และมโนกรรม มุ่งสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างประชาชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ พบว่า พลวัตระหว่างหลักพุทธธรรมและกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะการบูรณาการหลักศาสนาธรรม 6 ซึ่งเป็นกรอบคุณธรรมที่ช่วยพัฒนาโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้มีเสถียรภาพมากขึ้น ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อชุมชนสามารถน้อมนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการจัดการกิจกรรมทางสังคม ก็จะส่งผลให้ประชาชนมีจิตสำนึกสาธารณะ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และร่วมกันพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า 1. ความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในด้านเศรษฐกิจ คือ คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทำธุรกิจหรือการจัดตั้งกองทุน พวกเขาก็จะรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมและมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนมากขึ้น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวมในด้านการเมืองผู้นำและคณะกรรมการทำงานอย่างเปิดเผยและพร้อมให้ตรวจสอบ

จะช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างคนในชุมชน และทำให้การตัดสินใจเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริงยังเป็นการสร้างความสามัคคีและอำนาจในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานภายนอก ทำให้ชุมชนมีพลังทางการเมืองที่แข็งแกร่งขึ้น ด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชนการจัดกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น งานบุญหรือเทศกาล ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสมาเจอกันและทำความรู้จักกันมากขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเมืองที่เข้มแข็ง ด้านสิ่งแวดล้อม การที่คนในชุมชนร่วมมือกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้หรือการทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีและลดความขัดแย้งที่ไม่จำเป็น ความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกันนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเมืองที่เข้มแข็งเมื่อชุมชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นเพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม พวกเขาจึงมีอำนาจในการเจรจาต่อรองและเรียกร้องให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา และแสดงพลังของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

2. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร หลักสาราณียธรรม 6 ในด้านเมตตากายกรรม กระทำดีต่อกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชีวิตประจำวัน เช่น การแบ่งปันสิ่งของหรือการดูแลกันยามเจ็บป่วย เป็นการสร้างความผูกพันและความไว้วางใจระหว่างคนในชุมชน ความรู้สึกดีต่อกันนี้เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ผู้คนพร้อมที่จะรวมกลุ่มและทำงานร่วมกันเพื่อส่วนรวม เมตตาวจีกรรม การพูดดีต่อกัน การใช้คำพูดที่ปราศจากอารมณ์และไม่โจมตีตัวบุคคล ทำให้การแก้ไขปัญหาราบรื่นและไม่ทิ้งความบาดหมางระหว่างกัน ทำให้ความขัดแย้งกลายเป็นเพียงความเห็นที่แตกต่าง มีการพูดคุยด้วยความเคารพและให้เกียรติกันทำให้บรรยากาศในการประชุมเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และไม่มีใครรู้สึกถูกละเลย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานร่วมกันทางการเมือง ด้านเมตตาโมกขกรรม การคิดดีต่อกัน การคิดดีต่อผู้อื่นช่วยลดอคติและเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้การตัดสินใจในเรื่องสำคัญตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและประโยชน์ของส่วนรวม ไม่ใช่ผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งเมตตาโมกขกรรมยังเป็นเกราะป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการสื่อสารและการกระทำ เพราะความคิดดีจะนำไปสู่การพูดและการกระทำที่ดีตามมา ด้านสาธณโกศล การแบ่งปันกัน การแบ่งปันทรัพยากรและพื้นที่ส่วนรวมทำให้ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองที่ดีและทำให้เกิดการดูแลผลประโยชน์ร่วมกันอย่างจริงจังจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ทำให้ทุกคนรู้สึกเท่าเทียมกันและไม่มีใครถูกทอดทิ้ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคีทำให้คนในชุมชนไม่ยึดติดกับผลประโยชน์ส่วนตน แต่มีจิตสาธารณะและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสามัญญตา การรักษาระเบียบวินัย การรักษาระเบียบวินัยที่ทุกคนตกลงร่วมกันอย่างเท่าเทียม ทำให้ไม่มีใครรู้สึกว่าถูกเอาเปรียบ ซึ่งเป็นหัวใจของการเมืองที่ยุติธรรมและช่วยลดความขัดแย้งที่ไม่จำเป็นเมื่อทุกคนปฏิบัติตามกติกาอย่างเคร่งครัด การทำงานและการตัดสินใจต่าง ๆ ของชุมชนก็จะเป็นไปอย่างมีทิศทางและ

มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในระบบการทำงานของชุมชนโดยรวม และด้านทฤษฎีสามัญญตาสมาชิกในชุมชนมีความเห็นที่ตรงกันว่า การพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเป้าหมายสูงสุด ทำให้ทุกคนมองเห็นทิศทางที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน และเปลี่ยนความเห็นต่างให้กลายเป็นพลังในการผลักดันเป้าหมายเดียวกัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นก็จะเปิดกว้างมากขึ้น ทำให้ไม่ตัดสินคนอื่นจากภาพภายนอกหรือจากคำพูดของคนอื่น ความเชื่อมั่นในเจตนาที่ดีนี้เป็นเกราะป้องกันความขัดแย้ง และทำให้การเมืองในชุมชนเป็นเรื่องของการหาทางออกร่วมกันอย่างเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ชุมชนปรกอรุณควรมีนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการทำให้ปัญหาและความต้องการของชุมชนถูกนำเสนอได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
2. ควรจัดกิจกรรมอบรมที่เน้น สำหรับผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกปฏิบัติจริงในการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี
3. ควรมีนโยบายจัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กองทุนสวัสดิการชุมชน หรือเวทีรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนและชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างผ่อนคลาย สร้างบรรยากาศของการพูดคุยต่อกัน
2. ควรจัดตั้งกองทุนที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริจาคหรือแบ่งปันทรัพยากร เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ
3. ควรมีการประชุมเพื่อร่วมกันโดยระบุถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกอย่างชัดเจน เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานครของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา
3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรกอรุณในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- พรชัย เทพปัญญา. (2562). *การเมืองภาคประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูขันติธรรมธารี (วิเชียร วงษ์ยาแดง) และคณะ. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครนายก. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่*, 9(1), 124-139.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). *หลักสาราณียธรรม 6*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระใบฎีกาบุญส่ง ปุณฺณภาโค และคณะ. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหุมสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 1(3), 1-13.
- พระมหาหน่อทราย รตนเมธี และสายัณห์ อินันใจ. (2568). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชนบ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 3(2), 1-16.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 12.
- สาวิตรี พินทรากุล และพระครูโสภณกิตติบัณฑิต (บุญเสริม กิตติวัฒนโณ). (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 3(1), 1-18.
- สำนักงานเขตบางกอกใหญ่. (2565). *รายงานสถานการณ์ชุมชนและการพัฒนาเขตบางกอกใหญ่ ประจำปี 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตบางกอกใหญ่.
- อรรถกรณ จินโสธ และสายัณห์ อินันใจ. (2568). บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาล ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 3(1), 1-14.
- เอกพจน์ อุดดี และสมจิต ขอนวงศ์. (2566). การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *Journal of Lanna Societies*, 1(4), 18-29.
- Almond, G. & Verba, S. (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton: Princeton University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

